

Beleidsplan Stichting het Van Doesburghuis [2017 – 2020]

1 juni 2016

Inleiding

Het Van Doesburghuis is een van de beroemdste kunstenaarshuizen uit het interbellum die zijn oorspronkelijke staat heeft behouden en tot op de dag van vandaag in gebruik is gebleven als atelierwoning. Theo van Doesburg ontwierp het huis voor hemzelf en zijn vrouw Nelly eind jaren twintig in Meudon-Val-Fleury, een voorstadje van Parijs. Eindelijk kon hij zijn allesomvattende kunst- en levensbeschouwing in een architectonische schepping gestalte geven in de stad waar de internationale avant-garde was neergestreken en die Theo en Nelly zo dierbaar was. Het huis wordt eind 1930 opgeleverd. Nog voordat het is ingericht en helemaal in de verf gezet, overlijdt Van Doesburg op 47-jarige leeftijd. Zijn atelierwoning, die vanaf de jaren tachtig zijn naam draagt, zal de geschiedenis ingaan als representant van Van Doesburg's ideeën over de synthese van de kunsten en zijn ideaal om die te verenigen met de maatschappij, de industrie en de wetenschap. Het is het enige gerealiseerde architectonisch werk van Theo van Doesburg dat in originele staat behouden is.

Na Theo's vroegtijdige dood blijft Nelly haar hele leven in het huis in Meudon wonen. Na haar overlijden in 1975 komt de collectie en de atelierwoning toe aan Wies van Moorsel, Nelly's nicht en enige erfgename. Wies en haar man Jean Leering besluiten Nelly's oorspronkelijke gedachte om de hele collectie en het huis aan de Nederlandse Staat te schenken, uit te voeren. Daarbij ontstaat bij hen het idee om de atelierwoning in de geest van Theo en Nelly als woon- en werkplek beschikbaar te stellen voor kunstenaars en onderzoekers die actief zijn op de vele gebieden waar zij zich toe verhielden: beeldende kunst, vormgeving, architectuur, literatuur en podiumkunsten. Begin jaren tachtig komt het huis in het bezit van de Nederlandse Staat en wordt de Stichting het Van Doesburghuis opgericht met de opdracht de atelierwoning goed te beheren en te behouden en het als woon- en werkplek beschikbaar te stellen. Daar wordt direct een start mee gemaakt: het huis wordt grondig gerestaureerd en het krijgt in 1981 de monumentenstatus. Tot op heden hebben drie grootschalige restauraties plaatsgevonden waarvan de meest recente in 2014.

In de periode 1983 - 2014 verblijven zo'n 30 kunstenaars, onderzoekers, schrijvers en podiumkunstenaars in het Van Doesburghuis. De eerste 25 jaar plaatst het bestuur van de stichting jaarlijks advertenties in dagbladen om geïnteresseerden op te roepen een voorstel voor een verblijf in te dienen; de bewoners dienen goed voor het huis te zorgen en het op gezette tijden open te stellen voor het publiek om het gedachtegoed van de Van Doesburg's levendig en beschikbaar te houden. Rond 2005 klopt het bestuur bij het (toenmalige) Fonds BKVB aan met de vraag het secretariaat van de stichting en de bekendmakingen voor een verblijf voor zijn rekening te nemen. Het Van Doesburghuis wordt als residency opgenomen in het aanbod 'buitenlandateliers' waarbij aanvragen door een commissie, aangevuld met de voorzitter van het bestuur van de stichting, worden geselecteerd en de betreffende kunstenaar met financiële ondersteuning voor een half of heel jaar in het Van Doesburghuis kan verblijven. Het Fonds Podiumkunsten sluit zich hierbij aan. Tussen 2005 – 2014 verblijven er 7 beeldend kunstenaars in de atelierwoning, 1 architectuurhistoricus en 2 componisten.

Missie en doelstellingen

Met de bezuinigingsronde in 2012 komt er een einde aan de samenwerking met de publieke cultuurfondsen. Twee jaar later vertrekt de laatste gesubsidieerde kunstenaar. Het bestuur pakt deze gelegenheid aan om het huis grondig te laten restaureren; het dak

wordt vervangen, de gevels worden opnieuw in de verf gezet, de elektriciteit wordt verbeterd en het wooncomfort verbeterd. De voormalige beheerder neemt voor twee jaar haar intrek in het huis (tot eind 2016) zodat het bestuur de tijd heeft een netwerk op te bouwen om ook te kunnen blijven voldoen aan de taak om: ' (...) het van Doesburghuis te beheren teneinde Nederlandse kunstenaars en hen, die hetzij als student hetzij anderszins, een studie maken op een of meerdere diverse terreinen waarop Theo en Nelly zich hebben bewogen, onderdak te bieden in het kader van hun culturele studies in Frankrijk'. Deze missie wordt nog steeds door het bestuur onderschreven, zij het dat is besloten niet alleen Nederlandse kunstenaars of kunstenaars die in Nederland woonachtig zijn toe te laten voor een verblijf maar ook buitenlandse kunstenaars. De vraag die resteert is: hoe kan het Van Doesburghuis met ingang van 2017 opnieuw als residency in gebruik worden genomen en geëxploiteerd in het verlengde van de statutaire bepalingen? Hoe gaan we daarmee om met inachtneming van de beheer-, behoud- en publieksfunctie die ook aan het huis verbonden is? En vooral: binnen welk financieel haalbaar plan?

In het verlengde van het bovenstaande is voor de komende vier jaar een aantal doelstellingen geformuleerd die zorg draagt voor een gezonde financiële basis waardoor de stichting aan haar statutaire taken kan voldoen:

- 1) het Van Doesburghuis zichtbaarder te maken en meer bekendheid te geven;
- 2) het Van Doesburghuis sterker te profileren binnen een breed internationaal cultureel netwerk;
- 3) het Van Doesburghuis zo nu en dan te verhuren voor commerciële en/of culturele doeleinden om extra inkomsten te genereren.

1) Een eerste stap om het Van Doesburghuis zichtbaarder te maken is de drietalige website die sinds januari 2016 online is: www.vandoesburghuis.com. Er is gekozen voor een informatieve website met veel achtergrond informatie over de totstandkoming van het huis, de ontwerpfilosofie van Theo van Doesburg, het werk en leven van Theo en Nelly en praktische informatie waaronder bezoekers- en verblijfsinformatie. Er is een 'nieuws' knop waarop actuele berichten kunnen worden gedeeld. Daarnaast kan de website actief worden ingezet om sponsors en donateurs te werven. Ook is het Van Doesburghuis op facebook te vinden en zullen andere sociale media worden ingezet voor publieke activiteiten waaronder de Open Monumentendagen die elk jaar in september plaatsvinden. Het Van Doesburghuis geniet bekendheid onder het vakpubliek en ontvangt jaarlijks zo'n 500 – 700 bezoekers waaronder architecten, vormgevers en beeldend kunstenaars over de hele wereld, docenten en studenten bouwkunde, curatoren van kunstinstituten, kunsthistorici etc. Onder het brede cultureel geïnteresseerde publiek is het Van Doesburghuis minder bekend.

Een goede gelegenheid om een breder publiek te bereiken is de viering van 100 jaar De Stijl in 2017 waarbij de musea met De Stijl collecties (oa Haags Gemeentemuseum, De Lakenhal, het Centraal Museum, het Kröller Muller Museum en Het Nieuwe Instituut) een uitgebreid tentoonstelling- en activiteitenprogramma aanbieden. Een samenwerking met (een aantal van) deze musea biedt mogelijkheden om meer publiciteit te genereren. De atelierwoning zou bijvoorbeeld als inspirerende werk- en woonomgeving kunnen worden aangeboden voor beeldend kunstenaars, ontwerpers, architecten, schrijvers en musici die er nieuw werk maken die aansluit op de programmering van de betreffende musea en het De Stijl gedachtegoed actualiseert.

2) Het brede internationale netwerk zal uit verschillende stakeholders en partners bestaan; dit kunnen vertegenwoordigers zijn van musea, presentatie instellingen, galeries, productiehuisen, uitgeverijen, particuliere verzamelaars, fondsen en onderwijsinstellingen

zoals TU's, (bouw)kunstacademies en postacademische instellingen. In het laatste geval zou het huis als object van studie voor de nieuwe generatie kunnen worden ingezet. Relationeel en geografisch ligt het accent van dit netwerk op Nederland en Frankrijk maar ook instellingen uit andere landen kunnen participeren; de faam van Theo van Doesburg reikt immers veel verder.

Een instelling zou bijvoorbeeld in het kader van een tentoonstelling, project of presentatie een verblijfsperiode van een kunstenaar kunnen 'adopter', wellicht in relatie tot een samenwerking of (kennis)uitwisseling tussen Nederland en Frankrijk. Het netwerk zou zo samengesteld moeten worden dat de partners (een *circle*?) het interessant vinden om er aan deel te nemen voor hun eigen netwerk en contacten. Dit netwerk zou een rol kunnen spelen bij het opbouwen van een Frans/Nederlandse culturele infrastructuur die ook voor de residenten van belang is vanwege afzetmogelijkheden, leggen van contacten, uitbouwen van naamsbekendheid etc. De partners van het netwerk worden gevraagd een financiële bijdrage te leveren aan de instandhouding van het Van Doesburghuis en/of aan het verblijf van de kunstenaars. Om financiële ondersteuning aantrekkelijker te maken, is de (culturele) ANBI status aangevraagd.

3) Het Van Doesburghuis is bijzonder geschikt voor fotoshoots, diners of kleinschalige presentaties van ontwerpers of bedrijven. De verhuur aan deze (vaak commerciële) partijen genereert extra inkomsten die op hun beurt kunnen worden ingezet voor culturele doeleinden zoals het verblijf van een kunstenaar naar keuze van het bestuur. De werving van deze extra inkomsten verloopt via de website en wordt ook geactiveerd via facebook en andere kanalen.

Met het vertrek van de beheerder eind 2016 zullen enkele meubels moeten worden aangeschaft. Er is in de afgelopen jaren origineel (tweedehands) meubilair gekocht oa van Cees Braakman, Steen Östergaard en Wim Rietveld en er zijn twee (remake) stoelen gekocht die door Theo van Doesburg speciaal voor het huis zijn ontwerpen. Dit soort meubilair is kostbaar en onderhoudsgevoelig. Met het oog op commerciële verhuur zullen hedendaagse meubelstukken worden geworven van vooraanstaande Nederlandse ontwerpers (hopelijk een deel via sponsoring) waarmee het Van Doesburghuis als context van Dutch Design (toen én nu) naast commerciële bedrijven ook voor culturele partners interessant kan zijn.

Organisatie, financiering en governance

De Stichting het Van Doesburghuis is in 1980 opgericht. Het bestuur van de stichting geeft uitvoering aan de statutair vastgestelde taken: het beheer en behoud van de atelierwoning om het gedachtegoed van Theo van Doesburg levend te houden voor studiedoeleinden en beschikbaar te houden voor het publiek. Daarnaast draagt de stichting zorg voor het beschikbaar stellen van de atelierwoning aan hen die professioneel werkzaam zijn binnen de kunsten.

Het bestuur bestaat uit de volgende leden: Benno Tempel (voorzitter, directeur Haags Gemeentemuseum), dr. Bart Hofstede (penningmeester, q.q. vanwege zijn hoedanigheid als Culturele raad op de Nederlandse ambassade Parijs), Sjoekie de Bijll Nachenius (architect, lid mbt expertise restauratie architectuur), Hester Alberdingk Thijm (secretaris, directeur Akzo Nobel Foundation) en Sophie Krier (ontwerper en onderzoeker). Met ingang van 2016 is een parttime coördinator aangesteld, Anne Hoogewoning (architectuurhistoricus) die uitvoering geeft aan de bestuurstaken en zorg draagt voor de programmering van het van Doesburghuis. Wies van Moorsel is op persoonlijke titel adviseur van het bestuur en toehoorder namens het Ministerie van OCW is Freek Ingen Housz.

Het bestuur volgt de richtlijnen voor de Governance Code Cultuur. Per jaar vinden er twee vergaderingen plaats: één in Nederland en één in Parijs waarbij voor inspectie een bezoek wordt gebracht aan het Van Doesburghuis. De bestuursleden ontvangen voor hun werkzaamheden geen beloning. Een bestuurslid wordt benoemd voor een periode van vier jaar. Er is een rooster vastgesteld dat voorziet in periodiek aftreden van het bestuur. Een aftredend lid kan één keer voor vier jaar worden herbenoemd.

De stichting maakt deel uit van het vierjarige kunstenplan van het Ministerie van OCW en ontvangt voor de instandhouding en restauratie van het Van Doesburghuis jaarlijks een financiële bijdrage van het Rijk. Daarnaast beoogt de stichting door samenwerking met derden waaronder musea, presentatie – en onderwijsinstellingen, architectenbureaus en ander bedrijven huurinkomsten te ontvangen en zo mogelijk extra gelden voor kunstenaars en ontwerpers die in het Van Doesburg willen verblijven. De stichting heeft geen winstoogmerk.